

među t i m

KONTEKST

Mia Čomić

Kritika modernog sveta

(Gilbert de Mouël, *Bog u metrou*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1978.)

Knjiga, to je pomalo kao pecanje:

iznenađenje se katkad

dogodi na kraju.

Kao kad, recimo,

putujemo metroom.

Bog u metrou je knjiga malog obima, ali velikih pitanja.

Gilbert de Mouël bavi se različitim predstavama o Bogu, pitanjima etike, održanja i alteriranja hrišćanskog morala; kroz susrete Boga sa smrtnicima, otkriva razlog verovanja: on se ogleda u neophodnosti nade. Takođe, delo se bavi idejom ravnoteže dobra i zla u svetu. Implicitno, autor postavlja ono već toliko puta postavljano pitanje: ukoliko je Bog svemoguć, zašto trpi postojanje zla?

Lik Boga je neobično koncipiran. On je sasvim **ljudski**, njegovo znanje je ograničeno. Bog je zbunjen stanjem na zemlji, radoznao je, mnoge stvari ne razume i čudi se običajima i željama smrtnika. On je ovim stanjem na zemlji razočaran, ono ga rastužuje. A možda je još više zatečen. Tako je vrlo uspešno ostvarena ideja o udaljenosti Boga od ljudskih nevolja, jednog jaza između smrtnika i Njega. Što bi se po srpski reklo: „Car daleko, Bog visoko”. Tu je interpolirana ideja o nužnosti religije: čovek mora da veruje da njegov život ima smisao i da se neko brine o njemu, luparekce za njegova dobra dela; u suprotnom bi ga skrhao strah. U srži religije nalazi se nada, poručuje autor. Religija je čovekova kreacija.

U nekoliko sličica, ovo delo prikazuje dve vrste ljudi: jedne koji se pitaju – zašto da živim kada ću ionako umreti? i druge koji u toj činjenici upravo nalaze razlog za život.

Bog je preko svojih specijalnih službi saznao da se za kratko vreme (jednu nedelju) dogodio kvar u metrou, dve nesreće, tri neuspela samoubistva, četiri pokušaja ubistva, pet napada na javni moral, šest otmica, sedam tučnjava, osam srčanih infarkta, devet slomova živaca, deset obećanja ženidbe, dvanaestak obraćenja, stotine zahvaljivanja, hiljadu psovki i kletvi, milion uzdaha od umora i malodušnosti. **Pomislio je da stanje počinje bivati ozbiljno**, te odlučuje da siđe dole da izvidi situaciju lično. Ostavlja poruku za Petra (da se snađe kako najbolje zna i ume, jer odlazi za vikend). Bog putuje *incognito*, silazi na zemlju i meša se sa smrtnima. Stiže na peron i započinje svoje putovanje.

U delu je prisutan suptilan sarkazam, ali žaoka nije uperena toliko na Boga i religiju, koliko na samo čovečanstvo.

Poglavlja su formulisana kao stanice koje Bog prolazi prilikom svog putovanja metroom, po Francuskoj. Ima ih ukupno četrnaest, a poslednja je u funkciji epiloga. Svako poglavlje je svojevrsna pesma u prozi.

Kretanje Boga po zemlji traje svega tri dana. Trećeg dana, on kontaktira Svetog Petra kako bi ga pitao može li da produži boravak. Petar mu to strogo zabranjuje i govori kako stanje u raju **postaje kritično**, da su se čak i anđeli unervozili. Autor vrlo smelo prikazuje Boga kao jednog **simpatičnog tipa** koji zaista daje sve od sebe, ali to nije uvek dovoljno. Nije ni moglo biti drugačije, počev od trenutka kada je čoveku dao slobodnu volju. Tako se Bog tokom svog putovanja, sreće sa gramzivim ljudima, opijenih željom za novcem. Bog ove strasti komentariše i čudi im se. Ali, sreće i ljude-čuvare hrišćanskog morala, ljude koji pomažu, nesebično, ne očekujući ništa za uzvrat. Te ljude Bog pamti i namerava da nagradi stostruko.

Delo sadrži nekoliko slabih mesta koje autor možda nije dovoljno promislio. Navešćemo jedan primer. Iako je sada na zemlji gde vlada zakon smrti, Bog se ipak nalazi nekako izolovan od svih dešavanja. Umešao se među smrtno, na njega niko ne obraća pažnju. Autor duhovito kaže kako se Bog čak toliko uklopio u masu da se švercovao u metrou, ali da je svoj postupak pravdao govoreći da mu čovečanstvo barem toliko duguje. Autor na ovom mestu ili nije razumeo deo iz „Poslanice Solunjanima” ili je namerno

izvitoperio njegovo značenje. Radi se o „Poslanici Solunjanima” (5:2), gde je reč o ponovnom dolasku Hrista: „A što se tiče, braćo, vremena i časa, nema potrebe da se o tome piše: i sami dobro znate da će Dan gospodnji doći kao lopov u noći”.

Autor u svom delu pravi aluziju na ovaj deo Bilbije. On pravda to što Bog nije kupio kartu: „Zar nije rekao: ‘Kad ponovo budem došao, doći ću kao **tat**’”? Pa, nije. Nigde se u Bibliji ne pominje dolazak Hrista kao lopova, već se kaže da će se **Dan gospodnji prikristi i doći neprimetno poput lopova**. Vrlo jasno poređenje. Takođe, autor možda ne pravi razliku između Boga (oca) i Hrista, ali da ne dužimo sa tom diskusijom. Verovatno je uzeo sebi za pravo da preoblikuje ovaj deo Biblije kako bi na duhovit način opravdao činjenicu da Bog nije kupio kartu.

Dakle, kakav je Bog u očima de Mouëla?

Bogu nije jasno zašto je ljudima tako teško da kažu: volim te, hvala i oprost.

Bog je dobar. Brine se o strancima i onima koji stradaju; optimista je.

Bog ne razume potrošačko društvo u kojem ništa nije besplatno i sve se plaća, čak i poljubac.

Bog prepoznaje one ljude koji su plemeniti, koji čine dobra dela bez da očekuju nešto zauzvat.

Bog se u tišini iščuđava nad slepim propisima i na to koliko su ljudi postali gluvi za tuđe potrebe. On je, s druge strane – uvek imao profinjeno uho. Ali sad nije mogao da čuje ni najmanji otkucaj saosećanja ili simpatije za drugo ljudsko biće.

Bog ima dobro oko: uočava da je okružen ravnodušnim ljudima koji, poput Pilata, peru ruke od svega braneći se rečenicom – *to nije moj posao*.

Mouël ističe: „Premda je uistinu bio Bog, ništa manje nije bio i čovjek”.

Bog je zbunjen u mnogim trenucima, a naročito u trenutku kada pokušava sa govornice nazove svoje Kraljevstvo i čuje reči: „Nema više pretplatnika na broju koji tražite. Izvolite pogledati u imenik”. Drugi put je pokušao i čuo reči: „Zbog preopterećenosti ne možete dobiti vezu. Izvolite ponovo nazvati kasnije”.

Bog je u šoku kada vidi šta su sve ljudi u stanju napraviti samo zato što im je On u glavu ubacio *zrnce ludosti*. Stvari su se ipak malo otele kontroli.

Bog je odrastao, ali se ipak povremeno zanosi, kao dete.

Bog je izvrstan pedagog i uvek spreman da nanovo ispriča priču o tome kako se postaje čovek.

Bog se nikada ne kune, ali drži svoja obećanja.

Dve možda najupečatljivije rečenice o Bogu su sledeće:

„Bog je očito bio rastresenjak. Sigurno je pjesnik” i „Bog je imao smisla za stvarnost, ali je uvek sanjao lepe snove” - kaže Mouël. Dakle, i sam Bog je idealista, ali da su njegove ideje najčešće utopijske. Ne može održavati svet idealnim (jer ljudi nisu idealni), već samo da pokuša da se stara o ravnoteži. Još jedna potvrda ljudskog u Bogu.

Poslednja stanica ima funkciju epiloga. Bog zaključuje kako će se svakom ljudskom biću pred ulazak u Raj otkriti tajna smisla života: „Davati onaj dio sebe koji je drugima potreban da bismo zajedno bili sretni, svi zajedno, uvijek”. To je poenta! Dakle, smisao je u onome što nas vezuje, a ne u onome što nas razdvaja; smisao je u tome da imamo sluha za tuđe nedostatke i da pružimo ruku onome ko je treba.

Delo prikazuje svet onakvim kakvim jeste: bez patetičnosti, bez eksplicitnog i suvoparnog filozofiranja i uranjanja u pesimizam. Ljudi su pokvareni, spremni na različite podlosti kako bi ostvarili lične interese, ali postoje i drugačiji – dobri ljudi, vredni, plemeniti, sposobni za empatiju. Mouël ne vidi svet u crno-belom tehnici.

Delo je otvorena kritika kapitalističkog društva, otvorena kritika svesnog ograđivanja između ljudi, svesnog podržavanja nejednakosti između ljudi i jednog slepila za drugo ljudsko biće. Reč je o iščašenim moralnim vrednostima i moralnoj degradaciji modernog sveta, o pomešanim prioritetima, o novom božanstvu koje je kreirao čovek – tj. o novcu. Ima li većeg apsurdna: voditi ratove i prolivati krv za gomilu papira kojima je čovek dao vrednost i moć?

Uprkos svemu navedenom, Mouël nalazi da je svet lep, takav kakav jeste. Kretanje ljudi i njihovih misli i ideja, dinamika života, oprečnost mišljenja, ideali i slom ideala, napredovanje i nazadovanje, uopšte promene – sve to daje životu jednu naročitu draž. Život

se voli i živeti se mora. Nije lako biti čovek, ali je lepota borbe prevelika da bi se od toga odustalo.

Mia Čomić